

ענין הנביא רומז על נשמת האדם. כמ"ש בזהר ועניינו ששולחה אל העוה"ז לתקן את העולם. ולא די שלא תיקן אלא קלקל א"ע ג"כ אח"כ שולח אל גלגול שני לתקן ותיקן אבל בצער על רוע מזלו כמ"ש לקמן:

א

א. ויהי דבר ה' אל יונה. ויהי זו היא שהשם משלח את הנשמה לעוה"ז ואומר לה זילי בגוף פלניא ועבד רעותי כמ"ש בזהר. יונה זו היא הנשמה כמ"ש בזהר שהיא כיונה פותה אין לב ועוד טעם אחר כמ"ש (בשבת דף מ"ט) מה יונה כנפיה מגינות כו'. ועוד שאינה מנחת בן זוגה כו' וכך נקרא בש"ש. יונתי תמתי. ועוד שנמסרת לשחיטה ואינה מפרכסת כמ"ש במדר'. מה המכות האלה וכו' לפיכך נקרא יונה בין בגלגול ראשון בין בגלגול שני בין בטובה ובין להיפך: **בן אמת**. בן להקב"ה שהוא אמתו כמ"ש בנין אתם לה' אלהיכם וכוה"א בזהר כמה דאית אב לגוף כן אית אב לנשמה כו'. וחזתמו של הקב"ה אמת. וכן אמרו (יומא דף ס"ט) ורבנן היכי סמכי בדעתיהו ועקרי מה דאמר משה א"ר יצחק יודעין בהקב"ה שאמתו הוא לפיכך לא כזבו בו: **לאמר**. כל מה שאמר לו ה' יאמר הכל לישראל שידעו למה באו לעולם שיתקנו כ"א וא' א"ע וגם כל העולם: **ב. קום לך**. קום ממקומך שישבת בג"ע ולך על העוה"ז: **נינוה**. הוא עוה"ז שהוא הדרום רגליו ושם נוהו כמ"ש בשו"ב אל נוהו וכאן הוא עיקר דירתו וע"ז שלוח את האדם לתקן את נוהו של השם: **העיר הגדולה**. ידוע שהאדם נקרא עולם קטן ונקרא עיר קטנה כמ"ש בקהלת אם כן העולם נקרא עיר גדולה: **וקרא עליה**. למוד את האדם דעת שישבו מדרכם הרעה כמ"ש קול או' קרא כו': **כי עלתה רעתם לפני**. שהמקטרגים שנולדו מעונותיהו עומדים לפני וצועקים ומקטרגים והוא טומאת המקדש וז"ש קץ כל בשר בא לפני כמ"ש בזהר פ' יחזי: **ג. ויקם יונה לברוח**. כמ"ש בזהר שדעתו לברוח מהשם וע"ז כששב האדם נקרא בעל תשובה ואמר שובו אלי כו': **תרשישה**. אחר תאות עוה"ז לעשרו וכמ"ש (יחזקאל כ"ז) תרשיש סחורתך מרוב כל הון כו'. ואמר (שם) אניות תרשיש שרותיך מערבך ותמלאי כו' ששם כל הכסף והזהב: **מלפני ה'**. שקודם בואו לעולם עומד לפני השם כמ"ש בזהר ע"פ חי ה' אשר עמדת לפניו וכן אחר בואו לעוה"ב אם עובד ה' כמ"ש ע"פ הנ"ל אבל הוא בורח מלפניו כמ"ש ויצא קין מלפני ה': **וירד יפו**. שירד על העוה"ז כמ"ש על עץ הדעת שהוא דמיון עוה"ז כידוע נחמד למראה כו'. וכן כל יפה נאמר על תאות הגופניות כמ"ש יפ"ת: **וימצא אניה**. הוא הגוף מלשון תאניה ואניה. כמ"ש כל ימיו כעס ומכאובים וכן אדם לעמל יולד כו' ועניינו כי העולם הזה דומה לים ועוה"ב וג"ע דומה ליבשה שכל ענין יורדי הים אינם יורדים להשתקע שם אלא להביא סחורה ליבשה. וכן נמשל עוה"ז לים וצרות עוה"ז לגלים כמ"ש כל משבריק וגליך כו' אמר אפפוני מים כו' וגוף דומה לספינה שע"י יורדים לים כן הנשמה ע"י הגוף בעוה"ז באה לעוה"ב: **באה**. לשון נקבה לפי שהנשמה בעל של הגוף כמ"ש במדרש הנעלם על אברהם ושרה. ולכן אצל יונה אמר ל' זכר: **תרשיש**. שמצא חומר כמותו מוכן אל תאות עוה"ז. וע"ז כ' שלמה משלי על אשת חיל שהוא הגוף מוכן לעבודת אלהים. וע"ז אמר מצא אשה מצא טוב. וכן מגנה אשה רעה שהוא חומר

מוכן במזגיו לרע כמ"ש: **ויתן שכר** המגונים להברות בהם את הגוף וזהו כמ"ש בח"ה ועל זה אמרו ושכר עב שכר כל הספינה שכל אברי הגוף נהנ שאין האברי נשמעין ליצר טוב מפו דהיינו תיכף ויצ"ט אומר ודע כי על כ זהנה אשה לקראתו שית זונה וכו': וי לו מאיגרא רמה לבירא עמיקתא: **לג** ואנשים בה מעט שהם כוחות הגוף ד הגוף וכל האברים שבו כולם לתרשי ו אין רוצים לפניו לעמוד: **ד. וה'**. הו הדין המקטרגת לפניו תמיד ועומדת ו ח"ז ברשותו אז השם משליחו על הע נקרא רוח כמ"ש רוח סערה כו' ונג נקראים קטן כיעקב אבינו כמ"ש בח כמ"ש בזהר על פסוק אל תראוני ע שמפתה את האדם ואחר כך לוקח שממנה מת. כמ"ש (בע"ג דף כ') וע שפתי זרה כו' ואחריתם מרה כלי ובעוה"ב נוקמת ממנו לכן אמר גדול לים ועוה"ב ליבשה ולכך (תמיד דף ג בימא יאי למידר או ביבשתא א"ל בי עד דסלקין ליבשתא ועניינו לפי שה חשב כבר ששך שאמר לרבא (ע"ג ד לו דיין עדיפי טפי מהאי אתון אית ע יותר טוב העוה"ז בשלוותא או העוה עוה"ב א"א להשיג לחוש וע"כ א שעוה"ז אפילו אם יהיה כל העולם מרבה דאגה וכבר האריכו ספרי מו בבניו ובבנותיו ואין אדם מת וחצי ליותר משא"כ עולם הבא שבטוח ו וז"ש אנן לא מהוי עלן אימתא כו'. ול קרא צדיק שמת נח נפשיה ולכן אמו ולכן אמרו שכל נחותי ימא כו' והג **סער גדול בים**. שנקרא סער גדול שמתחלה באה היא אל הגוף ומחכ כמ"ש בקהלת ואחר כך בא ליטול עושה ע"י כן בסוף כמ"ש בזהר ולכ היה אלא על אותו ספינה שכל הספי

בוהר ועניינו ששולחה אל העוה"ז
גלא קלקל א"ע ג"כ אח"כ שולח אל
אזלו כמ"ש לקמן:

זם משלח את הנשמי לעוה"ז ואומר
ר. יונה זו היא הנשמה כמ"ש בבוהר
ג"ש (בשבת דף מ"ט) מה יונה כנפיה
:ך נקרא' בשעה"ש. יונתי תמתי. ועוד
מדר'. מה המכות האלה וכו' לפיכך
:י בין בטובה ובין להיפך: **בן אמת**.
ז' אלהיכם וכה"א בבוהר כמה דאית
ל הקב"ה אמת. וכן אמרו (יומא דף
זה דאמר משה א"ר יצחק יודעין
מר. כל מה שאמר לו ה' יאמר הכל
"א וא' א"ע וגם כל העולם: **ב. קום**
זה"ז: **נינוה**. הוא עוה"ז שהוא הרום
ן הוא עיקר דירתו וע"ז שלוח את
'לה. ידוע שהאדם נקרא עולם קטן
לם נקרא עיר גדולה: **וקרא עליה**.
: כמ"ש קול או' קרא כו': **כי עלתה**
ז' עומדים לפני וצועקים ומקטרגים
לפני כמ"ש בבוהר פ' ויחי: ג. **ויקם**
השם וע"ז כששב האדם נקרא בעל
אחר תאות עוה"ז לעשרו וכמ"ש
זון כו'. ואמר (שם) אניות תרשיש
ף והזהב: **מלפני ה'**. שקודם בואו
ה' אשר עמדתי לפניו וכן אחר בואו
הוא בורח מלפניו כמ"ש ויצא קין
ש על עץ הדעת שהוא דמיון עוה"ז
י על תאות הגופניות כמ"ש יפ"ת:
. כמ"ש כל ימיו כעס ומכאובים וכן
ימה לים ועוה"ב וג"ע דומה ליבשה
זם אלא להביא סחורה ליבשה. וכן
כל משברין וגליך כו' אמר אפפוני
ז כן הנשמה ע"י הגוף בעוה"ז באה
נל של הגוף כמ"ש במדרש הנעלם
בר: **תרשיש**. שמצא חומר כמותו
י על אשת חיל שהוא הגוף מוכן
ב. וכן מגנה אשה רעה שהוא חומר

מוכן במזגיו לרע כמ"ש: **ויתן שכרם**. ששעבד את שכלו בכוחותיו ותאותיו
המגונים להברות בהם את הגוף וזהו שכר הגוף מה שעושה עבירות שנהנה ממנו
כמ"ש בח"ה ועל זה אמרו ושכר עבירה כנגד הפסדה. וזה שאמרו רז"ל שנתן
שכר כל הספינה שכל אברי הגוף נהנין מן העבירה ולכך חכמת המסכן בזויה פי'
שאין האברי' נשמעין ליצר טוב מפני שיצר הרע או' לו שמח בחור בילדותך
דהיינו תיכף ויצ"ט אומר ודע כי על כל אלה וכו' וזהו אתנן זונה וע"ז אמר שלמה
והנה אשה לקראתו שית זונה וכו': **וירד בה**. שירד אל הגוף וירידה גדולה היא
לו מאיגרא רמה לבירא עמיקתא: **לבא כו' תרשישה**. שהגוף שהוא עיר קטנה
ואנשים בה מעט שהם כוחות הגוף המגדל והמתאוה והמתעוררת ושאר כוחות
הגוף וכל האברים שבו כולם לתרשיש כנ"ל: **מלפני ה'**. שכולם בורחין מלפניו
ואין רוצים לפניו לעמוד: ד. **וה'**. הוא ובית דינו: **הטיל רוח גדולה**. היא מדת
הדין המקטרגת לפניו תמיד ועומדת תמיד וצועקת ותטמא מקדשי וכשארם ניתן
ח"ו ברשותו אז השם משליחו על העולם הזה מלפניו ואז יורד ונוטל נשמה והוא
נקרא רוח כמ"ש רוח סערה כו' ונקרא גדולה שהקליפה גדולה וכל הצדיקים
נקראים קטן כיעקב אבינו כמ"ש בחולין (דף ס') וכן הקדושה אזעירת גרמא כו'
כמ"ש בבוהר על פסוק אל תראוני שאני שחרחרות וחרבא דמ"ה היא הלילית
שמפתה את האדם ואחר כך לוקחת הנשמה והיא טיפת מרה התלויה בחרבא
שממנה מת. כמ"ש (בע"ג דף כ') וע"ז אמר שלמה (משלי ה') כי נפת תטופנה
שפתי זרה כו' ואחריתם מרה כלענה חדה כחרב פיות. שתי פיות בעוה"ז
ובעוה"ב נוקמת ממנו לכן אמר גדולה ל' נקבה: **אל הים**. הוא עוה"ז שנמשלת
לים ועוה"ב ליבשה ולכך (תמיד דף ל"ב) שאל אלכסנדרוס מוקדון את זקני הנגב
בימא יאי למידר או ביבשתא א"ל ביבשתא שכל נחותי ימא לא מתבא דעתייהו
עד דסלקין ליבשתא ועניינו לפי שהיה לו כל תאוות עוה"ז. ומלך על כל העולם
חשב כבר ששך שאמר לרבא (ע"ג דף ס"ה) אית לכו כה"ג לעלמא דאתי. והשיב
לו דידן עדיפי טפי מהאי אתון אית עלייכו אימתא וכו' פי' ששאל בר ששך איזה
יותר טוב העוה"ז בשלוותא או העוה"ב והראה מחוש שעוה"ב טוב יותר כי טובת
עוה"ב א"א להשיג לחוש וע"כ אין טובתו מפורש בכתוב ע"כ הוכיח מזה
שעוה"ז אפילו אם יהיה כל העולם שלו מ"מ כל ימיו מכאובים מרבה נכסים
מרבה דאגה וכבר האריכו ספרי מוסר כי אין בטוח האדם לא ברוב עשרו לא
בבניו ובבנותיו ואין אדם מת וחצי תאוותו בידו שכל מי שיש לו יותר מתאוה
ליותר משא"כ עולם הבא שבטוח שלא יקחו ממנו ונתקררה דעתו שם בחלקו.
וז"ש אנן לא מהוי עלן אימתא כו'. ולכן אמר עוה"ב אין בו קנאה ושנאה כו', ולכך
קרא צדיק שמת נח נפשיה ולכן אמרו יפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב כו'
ולכן אמרו שכל נחותי ימא כו' והשליך השם את מדה"ד אלהים מלפניו: ויהי
סער גדול בים. שנקרא סער גדול שסוער את הים העוה"ז וכאן בלשון זכר
שמתחלה באה היא אל הגוף ומחלה אותו בחלאים רעים שהיא נקראת חולה
כמ"ש בקהלת ואחר כך בא ליטול נשמה על ידה כמו שבתחלה שכל הפתויים
עושה ע"י כן בסוף כמ"ש בבוהר ולכן אמרו בפר"א ובמ"ר שכל הרוח והסער לא
היה אלא על אותו ספינה שכל הספינות הולכין בשלום כו' וע"ש: **והאניה חשבה**

להשבר. הגוף חושב שע"כ ישבר עתה כמשי"ש בזה שכל ימי חושב שכל העוה"ז היא שלו ולעולם לא ימות אבל עכשיו רואה ומתחיל להזכיר שע"כ ימות עכשיו והנשמה שאף שע"כ תסבול עונותיו מ"מ לא יאבד לנצח שיתוקן בגלגול כמ"ש פעמים ושלוש עם גבר כו' משא"כ הגוף שאינו מתוקן בגלגול תשבר לנצח והוא דומה לכ"ח שצריכין שבירה ואמרו כיון שנשבר שוב אין לו תקנה ומדוייק לשון חשבה שאינו שייך על הספינה ממש: ה. וייראו המלחים. הם המנהיגים הגוף הם המוח והלב ושאר הכוחות: ויועקו איש אל אלהיו. שצעקו ופנו אל כסף וזהב שעבדו אותם כל ימיהם שהן נקראו אלהי כסף ואלהי זהב כמ"ש המגי' ע"פ ביום ההוא ישליך איש את אלילי כספו. כספם בחוצות ישליכו כי לא יועילו הון ביום עברה. וכן כתוב הבוטחים על חילם כו': ויטילו את הכלים אשר באניה אל הים. י"ל כפשוטו שזורק מעל הגוף בגדים ונופל על המטה: להקל מעליהם. מעל האיברים שבגדיו כבודין עליו ומניח אפילו בגדיו בעוה"ז וז"ש אל הים להקל מעלין גז"ד הקשה וז"ש אל הים או אומר ויטילו שנותן בגדיו לצדקה וז"ש אל הים להקל מעליהם את גז"ד הקשה להקל מעליו: ויונה ירד אל ירכתי הספינה. שירד הספינה הנשמה אל הרגלים כמ"ש (בתיקון כ') על ותשכב מרגלותיו: וישכב וירדם. ששוכב על המטה ותרדמה נופלת עליו כידוע ביום המיתה וכה"א ויהי השמש לבא ותרדמה נפלה כו' שהוא שקיעת החמה באור הנשמה כמ"ש (בשבת דף קנ"א) עד אשר לא תחשך השמש והאור והירח שהוא סילוק הנשמה ותרדמה נפלה על אברם שהוא הנשמה וכן נקרא ספינה שהיא קרובה אל היבש' אבל למעלה אמר אניה מפני שהיה הגוף על בוריו באמצע הים שהיא עוה"ז נקרא אניה כמ"ש (משלי ל') דרך אניה בלב ים: ו. ויקרא אליו רב החובל. הוא ראש המנהיגים והוא הלב: ויאמר לו מה לך נרדם. כמו שהביא בזה דלית עדן הוא כו': קום קרא אל אלהיך. להנשמה אומר קום כו' שממנו חוצבת: אולי יתעשת אלהים לנו ולא נאבד. כי הנשמה אפשר לתקן משא"כ הגוף ועם כל השייכים אליה הנפש ורוח הבהמות בגללו לנצח יאבדו: ז. ויאמרו איש אל רעהו. הכוחות והאברים אומרים זה לזה: לבו ונפילה גורלות בשלמי הרעה הזאת לנו. רצונם לידע ע"י חטא של מי יצא הגז"ד אם בחטא הלשון או המעור או שאר האברים: ופילו גורלות. שבררו את הדבר ופשפשו: ויפול הגורל על יונה. על הנשמה כי כשהיא טובה אז היא מהפכת את כל הגוף לטובה אף שבעצמו חומר מזוג רע כמ"ש (משלי ו') איש און שהיה הנשמה שנקרא איש. הולך עקשות פה קורץ בעיניו. וכן אמרו באבות לב טוב שהוא משכן הנשמה כולל הכל: ח. ויאמרו אליו הגידה נא לנו באשר למי הרע הזאת לנו. מי יענש עמך איזה אבר ואיזה כח ונפש: מה מלכתך. מה אומנות נתן לך ה' כששלח אותך לנו: ומאין תבא. ומאיזה מקום חוצבת שע"כ צריך לעשות מעשים שיחזור לשרשו ולא מעסקי עוה"ז כלל: מה ארצך. מאיזה הארץ יצאת לכאן כמ"ש בזה לזכרה ולשמרה במ"ע ול"ת אם ארץ החיים שמשם יצאת ולשם ישוב. ואי מזה עם עתה. שכל ימיו לא הלך בדרך ישראל וגם בישראל כמה שמקצתה באים מערב רב ועמלקים כמ"ש בזה וכן (כמ"ש במדרש הנעלם) לך לך מארצך דא ג"ע דלתתא וכנגדו מה ארצך. וממולדתך וכנגדו מאין תבא.

ומבית אביך וכנגדו ואי זה כו'. אל ה' וכנגדו מה מלאכתך: ט. ויאמר עבו אבותיכם וכן י"ל על ג"ע שמלמעל הנהר דינו' כידוע שצריך לעבור בו השמים אני ירא. זו היא מלאכתו. ו הים ואת היבשה. העוה"ז והעוה"נ מה ארצך: י וייראו האנשים יראו למה עשית כדברים האלה עד הנ האנשים כי מלפני ה' הוא בורח עשית זאת ומנין ידעו כי בורח הוא לכך תמיד: יא. ויאמרו אליו מה למצוא תקנה לך שנוכל להתרפא וי החולי מתגבר: יב. ויאמר אליהם ישא פרעה את ראשך מעליך כי הנ אותו מן הספינה שהוא הגוף אל ה' מעליכם. או לא תסבלו שום צער הוה עליכם. כי כל קטרוג מדת הדי תיאובתא לרוחא כו' ואין להם שונ הכוחות הנ"ל: להשיב אל היבשה ולא יכלו כי הים הולך וסוער. ענ עליו גזרה כמ"ש (ש"א ב') כי חפץ אל ה' ויאמרו אנא ה' אל נא נא יאבדו עם הנשמה: ואל תתן דם ו חייו: כי אתה ה' כאשר חפצת ע קדוש מהעליונים אבל החומר מזוג כרצונך ממקום מטונף ובוה מרומז החומר כנ"ל וכן דרשו בתנחומא קרתני וא' בן שלטין ראה שניהם ח יונה ויטלוהו אל הים. שפרשה ויעמוד הים מזעפו: טז. וייראו הא מקודם ואח"כ פורשין הכוחות ואז מלך הגוים כו' (ירמ" י'). ואז מגיד (עירובין דף יט) יפה דנת כו': ויזב כמדת הקב"ה כו' אדם מתחייב הר ולך ישולם נדר וזהו ויזבח:

א. וימן ה' דג גדול לבלוע את יונ המתים כידוע ולכן נקרא דומה ש ויהי יונה במעי הדגה שלשה ימ

ש"ש בוהר שכל ימי חושב שכל
רואה ומתחיל להזכיר שע"כ ימות
י"מ לא יאבד לנצח שיתוקן בגלגול
שאינו מתוקן בגלגול תשבר לנצח
שנשבר שוב אין לו תקנה ומדויק
ז. וייראו המלחים. הם המנהיגים
איש אל אלהיו. שצעקו ופנו אל
אלהי כסף ואלהי זהב כמ"ש המגוי
:ספם בחוצות ישליכו כי לא יועילו
לם כו': ויטילו את הכלים אשר
ופ בגדים ונופל על המטה: להקל
ו ומניח אפילו בגדיו בעוה"ז וז"ש
הים או אומר ויטילו שנותן בגדיו
הקשה להקל מעליו: ויונה ירד אל
גלים כמ"ש (בתיקון כ') על ותשכב
ותרדמה נופלת עליו כידוע ביום
ה' כו' שהוא שקיעת החמה באור
זחשך השמש והאור והירח שהוא
א הנשמה וכן נקרא ספינה שהיא
שהיה הגוף על בוריו באמצע הים
אניה בלב ים: ו. ויקרא אליו רב
ור לו מה לך נרדם. כמו שהביא
ך. להנשמה אומר קום כו' שממנו
. כי הנשמה אפשר לתקן משא"כ
ות בגללו לנצח יאבדו: ז. ויאמרו
לזה: לכו ונפילה גורלות בשלמי
וי יצא הגו"ד אם בחטא הלשון או
זבררו את הדבר ופשפשו: ויפול
ז היא מהפכת את כל הגוף לטובה
ש און שהיה הנשמה שנקרא איש.
ות לב טוב שהוא משכן הנשמה
שר למי הרע הזאת לנו. מי יענש
מה אומנות נתן לך ה' כששלח
ת: שע"כ צריך לעשות מעשים
נרצך. מאיזה הארץ יצאת לכאן
ארץ החיים שמשם יצאת ולשם
דרך ישראל וגם בישראל כמה
ר וכן (כמ"ש במדרש הנעלם) לך
וממולדתך וכנגדו מאין תבא.

ומכית אביך וכנגדו ואי זה כו'. אל הארץ אשר אראך פי' ששם אראך מה לעשות
וכנגדו מה מלאכתך: ט. ויאמר עברי אנכי. כמ"ש בוהר ע"פ בעבר הנהר ישבו
אבותיכם וכן י"ל על ג"ע שמלמעלה שמשם הכבוד משם חוצבת שהוא מעבר
הנהר דינו' כידוע שצריך לעבור בו קודם וזו תשובה על ב' שאלות: ואת אלהי
השמים אני ירא. זו היא מלאכתו. וזו תשובה על מה מלאכתך: אשר עשה את
הים ואת היבשה. העוה"ז והעוה"ב וג"ע להכין בים ליבשה וזו היא תשובה על
מה ארצך: י וייראו האנשים יראה גדולה ויאמרו אליו מה זאת עשית לנו.
למה עשית כדברים האלה עד הנה אם לכך נוצרת וגדלה מעלתך: כי ידעו
האנשים כי מלפני ה' הוא בורח. כל ימיו לכך יראו כ"כ ושאלו אותו למה
עשית זאת ומנין ידעו כי בורח הוא כי הגיד להם. כל ימיו שכל רעתו ומגמתו
לכך תמיד: יא. ויאמרו אליו מה נעשה לך וישתוק הים מעלינו. ומה נוכל
למצוא תקנה לך שנוכל להתרפא ולהשקט מגו"ד: כי הים הולך וסוער. כי תמיד
החולי מתגבר: יב. ויאמר אליהם שאוני והטילונו אל הים. כמו (בראשית מ')
ישא פרעה את ראשך מעליך כי הנשמה ברגלים וצריך לעלות אל הגרון ויטילו
אותו מן הספינה שהוא הגוף אל הים העוה"ז וישאר הגוף בלעדו: וישתוק הים
מעליכם. אז לא תסבלו שום צער עוה"ז: כי יודע אני כי בשלי הסער הגדול
הזה עליכם. כי כל קטרוג מדת הדין אינו אלא עד חיי האדם. כמ"ש בוהר דכל
תיאובתא לרוחא כו' ואין להם שום תקנה אחרת: יג. ויחתרו האנשים. הם כל
הכוחות הנ"ל: להשיב אל היבשה. שרצו לילך בדרך הטובה בדרך עץ החיים:
ולא יכלו כי הים הולך וסוער. עכשיו אין התשובה מועלת הואיל וכבר נגזרה
עליו גזרה כמ"ש (ש"א ב') כי חפץ ה' להמיתם כאן לאחר גמר דין: יד. ויקראו
אל ה' ויאמרו אנא ה' אל נא נאבדה בנפש האיש הזה. שצעקו אל ה' שאל
יאבדו עם הנשמה: ואל תתן דם נקי. כמ"ש שעתיד ליתן דין על שגרם לקצר
חיינו: כי אתה ה' כאשר חפצת עשית. דבשלמא הנפש שהיא חצובה ממקום
קדוש מהעליונים אבל החומר מזוג רע מה אנחנו חייבין אתה עשית את החומר
כרצונך ממקום מטונף ובוזה מרומז ברכת הנשים שעשני כרצונו שהוא משל אל
החומר כנ"ל וכן דרשו בתנחומא ונפש כי תחטא כו' מלה"ד לשני ב"א אחד
קרתני וא' בן שלטין ראה שניהם חטאו חטא א' פנה לקרתני כו': טו. וישאו את
יונה ויטילוהו אל הים. שפרשה מהם הנשמה שהולכת מכל אבר ואבר או
ויעמוד הים מזעפן: טז. וייראו האנשים יראה גדולה את ה'. שהנשמה הולכת
מקודם ואח"כ פורשין הכוחות ואז קורא התרנגול כמ"ש בוהר על מי לא ייראוך
מלך הגוים כו' (ירמי י'). ואז מגידים לו דין כל מעשה ומקבל על עצמו כמ"ש
(עירובין דף יט) יפה דנת כו': ויזבחו זבח לה' וידרו נדרים. כמ"ש (שם) שלא
כמדת הקב"ה כו' אדם מתחייב הריגה כו' ולא עוד אלא כאלו מקריב קרבן שנא'
ולך ישולם נדר וזהו ויזבחו:

ב

א. וימן ה' דג גדול לבלוע את יונה. הוא הקבר והוא המלאך דומה שממונה על
המתים כידוע ולכן נקרא דומה ששם הדומים כמ"ש לא המתים יהללו יה כו':
ויהי יונה במעי הדגה שלשה ימים ושלשה לילות. כי כל ג' ימים הראשונים

רוצה הנשמה לירד בתוך הגוף שוכנת עליו תמיד ואח"כ כיון שרואה שנשתנה זיווי שבקא ליה כמ"ש בירושלמי ונבקע מעיו וטורפין לו הפרש על פניו כמשרז"ל: ב. ויתפלל יונה אל ה' אלהיו. שצועק אל ה' כמ"ש (בעירובין שם) עוברי בעמק הבכא כו': ממעי הדגה. לשון נקבה שדומה מוסרו אח"כ לגהנם והיא נוקבא כמ"ש בזוהר. וז"ש בפרקי דר"א שפלטו דג זכר ובלעו דג נקבה והוּו בו שס"ה אלפים רבו דגים קטנים כי ידוע שקליפת נוגה רמ"ח מלאכין קדישין מימינא ושס"ה שדין משמאלא: ג. ויאמר קראתי מצרה לי אל ה' ויענני. בעת שהי' לי צרה בעוה"ז היית עונה לי ועכשיו מבטן שאול שועתי שהוא הגהנם והן בבטנה כמ"ש (איוב כ) חיל בלע ויקיאנו מבטנו וירישנו אל: שועתי שמעת קולי. כמ"ש (שם כ"ז) שאול ערו' נגדו ע"כ בקשתי שתענני עכשיו ה' ג"כ: ד. ותשליכני מצולה. במצולת חושך ששם נדונין ומשם יצרוף ויוצלו חטאתם כמ"ש (מיכה ז) תשליך במצולת ים כל כו': בלבב. שהוא במעמקי הארץ ים העוה"ז: ונהר יסבבני. כמ"ש (איוב כ"ב) ונהר יוצק יסודם שנהר דינו' שופך על ראשן של רשעים כמ"ש במסכת חגיגה (פ"ב) וכן אמרו בעירובין שאמר ה' לגיהנם אני מלמעלה ואתה מלמטה כו': כל משברייך וגלייך עלי עברו. שכבר סבלתי כל הצרות ועונשים וכל הקליפות נוטל כל א' ממנו חלקו: ה. ואני אמרתי נגרשתי מנגד פניך. כמו אותן שאין להם חלק לעולם הבא שהן לא חיים ולא נדונין: אך אוסיף להביט אל היכל קדשך. כמ"ש נשבעה בטוב ביתך כיון שראיתי שצרפתי בכור הגיהנם ע"כ לא עשה אלה כדי להביאו נקי לעולם הבא: ו. אפפוני מים עד נפש. כמ"ש ביון מצולה שהוא הגיהנם באתי במעמקי כו' כי באו מים כו': תהום יסבבני. כמ"ש (במ"ד בראשית פ' ל"ג) שהרשעים נידונים בתהום כמה מכסין הגיגית כו' כמ"ש (יחזקאל ל"א) ביום רדתו שאולה האבלתי כסתי עליו את תהו' הובלתי רשעים לגהנם וכסיתי עליהם את התהום: סוף חבוש לראשי. כמ"ש (איוב כ"ח) קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר אבן אפל וצלמות שאמרו על הלילית שהוא חרבא דמ"ה והוא סוף לכל אדם סופא דכל דרגין כמ"ש בזוהר. ואמרו (סוטה דף ג) כל העושה עבירה מלפנתו ומוליכתו כו' קשורה בו ככלב ופרשו שקאי עליה וזה אמרו סוף כו': ז. לקצבי הרים ירדתי. כמ"ש (בחגיגה פ"ב) הארץ על מה עומדת על המים. מים על הרים והן אבני בהו המשוקעות בתהום ושם ירד בתהום והם ד' קליפין שבהן הרשעים נידונים כמ"ש בזוהר והן מסודרין בפ' בראשית תהו ובהו וחושך ותהום ר"ל. ואמרו (בחגיגה פ"ב) תהו זה קו ירוק והוא קץ הבשר הנ"ל טפה של מרה שממנה פניו מוריקות כמ"ש (ירמיה ל') ונהפכו כל פנים לירקון שמזעף כל העולם כולו כנ"ל ואמרו שממנו חושך יוצא לעולם שמחשיך כל הבריות וזהו מ"ש סוף חבוש כו' וכנגד בהו כו' לקצבי הרים כו'. וכנגד חשך כו' ותשליכני מצולה כו' וכנגד תהום אמר תהום יסבבני: הארץ בריחיה בעדי לעולם. כמ"ש (איוב ז) כן ירד שאול לא יעלה אך זאת אני מפרש ותעל משחת חיי ה' אלהי: ח. בהתעטף עלי נפשי את ה' זכרתי. עכשיו מתחיל להזכיר מקצת מע"ט שעשה קודם מותו שאע"פ שאין תשובתו מקובלת כ"כ מ"מ מועיל לי להעלות אחר שיסבול הכל מגיהנם כידוע ואמר מ"מ בהיות נפשו עטופה בחולי פני אל ה' ואע"פ שמחמת

דוחקי מ"מ ה' ברוב רחמיו תשב אנו היכל קדשך: ט. משמרתי הבלי ש (תהלים ל"ט) אך הבל יהמיון יצבור כו' גם זה הבל כו' כ"ש בשעת גניח ניתן המעות לאדם לעשות חסד ש' מעשות החסד ממה שניתן לו: י. ו: (עזרא י') ששבו בוידוי דברים: אז ומקבלין אותו ולא עוד אלא שדומ אוהבם נרבי: אשר נדרתי אשלם החולי צפיתי ישועתה לה: עכשיו למלאך דומה שיחזור לה' הנשמה יונה אל היבשה. לג"ע כנ"ל:

א. ויהי דבר ה' אל יונה שנית. ש אל נינוה העיר הגדולה וקרא אלי דובר אליך. שדברתי לך כבר: ג. ו כפעם הראשון אלא לקיים דבר ה מהלך שלשה ימים. שעקרו של הצדיקים אבל נינוה לא הלכו לפ בהתראה ראשונה ור"ה וי"כ וכתנ (ב') היתקע שופר בעיר ועם לא יד מפסיקין לתקוע ער"ה דבלי' יום כ ד. ויחל יונה לבוא בעיר מהלך יו אלול להוכיח אותם: ויאמר עוד נהפכת. שאז נחתם אם לא ישוב צום. הן בעשיית כמ"ש במדרש ' ועד קטנם. כמו שנהגו בימים קדמו בו יותר מאחרים שממנו יתחילו (ו מיושב הירושלמי (ר"ה פ"ק) בקדמ ואמר השתא ודאי אתי משיח והו להזהיר את הגדולים שהם נכנסו ר מרומז (במדבר י') ותקעו בהן ונועד לך שתי חצוצרות כו' כי בר"ה שח להזהיר אותם ותקעו בהן ונועדו כ בפעם ראשון ונועדו אליך הנשיא אדרתו מעליו. גאותו וגאונו: ויבס בהיל כ"כ שבעלי גאווה אינם מונ ועדונום וכ"כ שמקודם ויאמינו א מכסאו ולהסיר אדרתו היא הגאו

זמיד ואח"כ כיון שרואה שנשתנה מעיו וטורפין לו הפרש על פניו יצועק אל ה' כמ"ש (בעירובין שם) נקבה שדומה מוסרו אח"כ לגהנם שפלטו דג זכר ובלעו דג נקבה והו' קליפת נוגה רמ"ח מלאכין קדישין אתי מצרה לי אל ה' ויענני. בעת טן שאול שועתי שהוא הגהנם והן בטנו יורישנו אל: שועתי שמעת בקשתי שתענני עכשיו ה' ג"כ: ד. ונין ומשם יצרוף ויוצלו חטאתם בלבב. שהוא במעמקי הארץ ים - יוצק יסודם שנהר דינו שופך על (ב) וכן אמרו בעירובין שאמר ה' משברייך וגלייך עלי עברו. שכבר וטל כל א' ממנו חלקו: ה. ואני ין להם חלק לעולם הבא שהן לא קדשך. כמ"ש נשבעה בטוב ביתך עשה אלה כדי להביאו נקי לעולם נולה שהוא הגיהנם באתי במעמקי כמ"ר בראשית פ' ל"ג) שהרשעים (יחזקאל ל"א) ביום רדתו שאולה לגהנם וכסיתי עליהם את התהום: גם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר חרבא דמ"ה והוא סוף לכל אדם (דף ג) כל העושה עבירה מלפנתו גליה וזה אמרו סוף כו': ז. לקצבי מה עומדת על המים. מים על הרים. הום והם ד' קליפין שבהן הרשעים שית תהו ובהו וחושך ותהום ר"ל. הבשר הנ"ל טפה של מרה שממנה ים לירקון שמזעף כל העולם כולו ויך כל הבריות וזהו מ"ש סוף חבוש שך כו' ותשליכני מצולה כו' וכנגד נדי לעולם. כמ"ש (איוב ז') כן ירד חת חיי ה' אלהי: ח. בהתעטף עלי - מקצת מע"ט שעשה קודם מותו ניל לי להעלות אחר שיסבול הכל : בחולי פני אל ה' ואע"פ שמחמת

דוחקי מ"מ ה' ברוב רחמיו תשב אנוש עד דכא וזה אמר ותבא אליך תפלתי אל היכל קדשך: ט. משמריי הבלי שוא. לא כאותם ששומרים את ממונם כמ"ש (תהלים ל"ט) אך הבל יהמיון יצבור כו' וכ"א קהל' ושנאתי כל עמלי כו' שאניחנו כו' גם זה הבל כו' כ"ש בשעת גניתתו שהוא הבלי שוא לריק: חסדם יעזבו. כי ניתן המעות לאדם לעשות חסד שאינו עליו אלא כגבאי ואף במיתתו מ"מ יעזוב מעשות החסד ממה שניתן לו: י. ואני בקול תודה. כמ"ש ועתה תנו תודה לה' (עזרא י') ששבו בוידוי דברים: אזבחה לך. כמ"ש (ביומא פ"ח) בא וראה כו' ומקבלין אותו ולא עוד אלא שדומה כמקריבין קרבן שנאמר ונשלמה פרים כו' אוהבם נדב: אשר נדרתי אשלמה. שחלקתי צדקה: ישועתה לה'. שכל ימי החולי צפיתי ישועתה לה' עכשיו מבקש שתעלני: יא. ויאמר ה' לדג. אומר למלאך דומה שיחזור לה' הנשמה ויקיא כמ"ש (איוב ב') חיל בלע ויקאנו: את יונה אל היבשה. לג"ע כנ"ל:

ג

א. ויהי דבר ה' אל יונה שנית. ששולח אותו בגלגול לתקן עותתו: ב. קום לך אל נינוה העיר הגדולה וקרא אליה את הקריאה. הידוע לך כבר: אשר אנכי דובר אליך. שדברתי לך כבר: ג. ויקם יונה וילך אל נינוה כדבר ה'. שהלך לא כפעם הראשון אלא לקיים דבר ה': ונינוה היתה עיר גדולה. כנ"ל: לאלהים מהלך שלשה ימים. שעקרו של אדם להתהלך לפני אלהים תמיד כמ"ש בכל הצדיקים אבל נינוה לא הלכו לפני אלהים אלא רק ג' ימים והם ר"ח אלול בהתראה ראשונה ור"ה וי"ב וכתבו הסי' אר"ה שאג מי לא יירא כמ"ש (עמוס ב') היתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו מכאן ואילך כיון דדש דש. וא"ל דלכך מפסיקין לתקוע ער"ה דבל' יום כיון דדש דש נעשה טבע כמ"ש אצל טיטוס: ד. ויחל יונה לבוא בעיר מהלך יום אחד. ביום א' שהתחיל להלוך והוא בר"ח אלול להוכיח אותם: ויאמר עוד מ' יום. יש פנאי לשוב עד יוה"כ: ונינוה נהפכת. שאז נחתם אם לא ישובו: ה. ויאמינו אנשי נינוה באלהים ויקראו צום. הן בעשיית כמ"ש במדרש שהבינונים מתענים: וילבשו שקים מגדולם ועד קטנם. כמו שנהגו בימים קדמונים בימי הצום: ו. ויגע הדבר אל מלך נינוה. בו יותר מאחרים שממנו יתחילו (כמ"ש ר"ה פ"ק) מלך נכנס תחלה לדין. ועי"ז מיושב הירושלמי (ר"ה פ"ק) בקדמייתא בהיל ולא בהיל כיון דתקע תניינו בהיל ואמר השתא ודאי אתי משיח והוא תמוה מאד. ונ"ל כי ענין התקיעות ב"פ א' להזהיר את הגדולים שהם נכנסו לדין. והשנית להזהיר את כל העם והוא מרומז (במדבר י') ותקעו בהן ונועדו אליך כל העדה. כי אמר ה' ית' בתחלה עשה לך שתי חצוצרות כו' כי בר"ה שתי חצוצרות מן הצדדין והיו לך למקרא העדה להזהיר אותם ותקעו בהן ונועדו אליך כו' זו בכל התקיעות ואם באחת יתקעו בפעם ראשון ונועדו אליך הנשיאים ראשי אלפי ישראל: ויקם מכסאו ויעבר אדרתו מעליו. גאותו וגאונו: ויכס שק וישב על האפר. לכך בפעם הראשון לא בהיל כ"כ שבעלי גאווה אינם מוכנים כ"כ לעשות תשובה מחמת רוב גאותם ועדונום וכ"כ שמקודם ויאמינו אנשי כו' ואח"כ ויגע הדבר כו' והוצרך לקום מכסאו ולהסיר אדרתו היא הגאווה ובו כל מדות הרעות ואח"כ ויכס שק כו'

והוצרך לעשות הכנעה יותר מהם וישב על האפר וכ"א בתענית ונותן בראש הנשים ואמרו רז"ל שאין דומה המתבייש מעצמו כו' אבל בפעם שבא להזהיר את דלת העם שהם מוכנים לתשובה בהיל אמר השתא אתי משיח ודאי כמ"ש בחלק היום אם בקולי תשמעו: ז. ויזעק ויאמר בנינוה מטעם המלך. מלך סתם הוא הית"ש: וגדוליו לאמר. הם שקבעו ר"ה כמ"ש אין ב"ד של מעלה כו' עד שב"ד שלמטה מקדשין כו': האדם. הם הגדולים והת"ח: והבהמה. הם ע"ה: כמ"ש (בחולין דף ה') ע"פ זורעתי את ב"י זרע אדם זרע כו' קא חלקי קרא זרע אדם לחוד זרע בהמה לחוד: הבקר והצאן. כי יש בעוה"ז שני מינין א' בהמה גסה והם פושעי ישראל (כמ"ש שם) מן הבהמה להביא ב"א שדומין לבהמה מכאן אמרו וכו' ומין הב' בהמה דקה והם אינם יודעים בין טוב לרע אבל הן נמשכין אחר ת"ח ושומעין לדבריהם ונמשכים כצאן אחר רועה ועליהן אמר הכתוב (יחזקאל ל"ד) ואתן צאני צאן מרעיתי: אל יטעמו מאומה אל ירעו. שלא ילכו כל היום אחר פרנסה כלל: ומים אל ישתו. כמ"ש ביה"כ כולם מתענים הש"י מוחל כו': ח. ויתכסו שקים האדם והבהמה. כנ"ל: ויקראו אל ה' בחזקה. שצועקים כל היום בבקשות גדולות ובתחנונים: וישבו איש מדרכו הרעה ומן החמס אשר בכפיהם. כמ"ש בתענית אפי' גול כו' ואמרו עבירות שבין אדם למקום יו"כ כו' עד שירצה כו': ט. מי יודע כו'. כמ"ש או ראה או ידע: ישוב ונחם אלהים ושב מחרון אפו ולא נאבד כו'. כמ"ש (ויקרא כ"ג) והאבדתי את הנפש כו': י. וירא אלהים את מעשיהם. שעשו כל התיקונים שק ואפר כו' ר"ת תשובה ועיקר כי שבו מדרכם הרעה כמ"ש בתענית פ"ד: וינחם האלהים על הרעה אשר דבר לעשות להם. ולא עשה וחתם אותו לטובה:

ד

א. וירע אל יונה רעה גדולה. שהרע לו מאד בחוסר מוונות ושאר דברים. והענין כי בני חיי ומוזני לא בוכותא תליא מילתא כו' ואמרו (ברכות פ"ק) צדיק וטוב לו צדיק בן צדיק כו' והענין כמ"ש בזוהר כי מי שהיה בגלגול ראשון רע וזה צדיק בן רשע מורידו הש"י בחסרון הלבנה שאין השמש זורחת נגדה כי כל מעשה עוה"ז הכל משמש והירח בקבלותא מהשמש כמ"ש (תהלים קל"ז) לממשלת היום כו' ואז הוא בחסרון כל ימיו אע"פ שהוא צדיק גמור עכשיו: ויחר לו. שקינא באנשי ננוה שזכו לב' שולחנו' בחייהם וע"ז בכי רבי ואמר יש קונה עולמו בשעה א' ששב בחייו כו' ויש קונה בע' שנה ולא יזכה אלא בעוה"ב וזה וחנינא בני דיו בקב חרובין. כי חרובין אינם אוכלים מפירותיו אלא לאחר שבעים שנה. כמ"ש אצל חוני המעגל לכך גיוין בקב כו' והכל שקלקלו בגלגול הראשון כמ"ש בזוהר דאפריד יו"ד מן יב"ק ונשאר קב כו': ב. ויתפלל אל ה'. על מוזנו וחסרונו ויאמר: הלא זה דברי עד היותי על אדמתי. למה הרע לי ואם לא שבתו שם גם אני רציתי לשוב אך שאמרתו שבוקנותי יום א' לפני מתתי אשוב כי אתה מקבל תשובת השבים ביום אחד כמו שעשית להם אך שנטרפה השעה ולא יכולתי לשוב עד בואו זמן עד היותי מוטל על אדמה: ע"כ קדמתי לברוח תרשישה. שלכן קדמתי בנעורותי לברוח מלפניך כי חשבתי שבוקנותי אשוב: כי ידעתי כי אתה אל חנון ורחום ארך אפים. שמארך אף להמתין אולי

ישוב ע"ז בטחתי אבל האו' אחטא וא שאתה מקבל אפי' יום א' לפני מותו: ג. ועתה ה' קח נא את נפשי ממני. בן פדת (בפ"ג דתענית) דא"ל הש"י בזהר שימו' ר"א כו' ע"ש וגם ר"א ש: גם רצונו בכך: כי טוב מותי מחיי. ו החיים אשר הם חיים כו' ולכאורה י אלא שר"ל שטובים מן המתים שכבו חיי' עדנא שבאו בגלגול. ובוה מיו לאדם שלא נברא כו' עד יפשפש ב למה נברא ועוד שעכשיו שנברא קש את ד' ויעשה טוב אלא נראה דנחלי לו שנברא כי בכל פעם הוא עושה מ לו יותר אם הו' מתקן בגלגול ראשון וזהו ושבח אני את המתים כו' וקאמו ולא בשביל מצוה לעשות כי טוב לו מקדם כמ"ש אבוך במאי זוהיר טפי סימנים א' במה שנכשל בה בגלג במעשיו באיזה נכשל ב' באיזה עביר ונעשה טבע ולכך, יש ב"א שחושקין אמרו יפשפש במעשיו שיפשפש את הזה טוב אתה עושה שחרה לך ואת ויצא יונה מן העיר. כי ראה שהש עצמו מן העוה"ז: וישב מקדם לעיו עוה"ז כמ"ש ה' קנני כו' קדם מפעי בצל. כמ"ש באספך כו' תחוגו את כו' ואמרו שיהא צלתה מרובה מחג הכל מן השמש והוא שאמרו במו במזלות והוא ידוע להחזים ולכך ו העוה"ז תעשה סוכה בפסולת גורן (קהלת י') לשחוק עושים לחם ויי ותפרוש מעושר עוה"ז רק תשב ומלאכתך ארעי וזהו צלתה מרוב אשר יראה מה יהיה עם מזלו אם י להראותו שאין טובת עוה"ז כלום: קשה והן דוחקים את השעה וא"א פדת בני ניחא לך דאחרבי לעלמ: כמעשה דר"א בן פרת וכן ברבה בר עוה"ז הוא מטרפי אילנא דג"ע וכן

האפר וכ"א בתענית ונותן בראש עצמו כו' אבל בפעם שבא להזהיר גמר השתא אתי משיח ודאי כמ"ש **ז' בנינוה מטעם המלך**. מלך סתם ז' כמ"ש אין ב"ד של מעלה כו' עד זולים והת"ח: **והבהמה**. הם ע"ה) ע אדם וזרע כו' קא חלקי קרא זרע . כי יש בעוה"ז שני מינין א' בהמה :המה להביא ב"א שדומין לבהמה זינם יודעים בין טוב לרע אבל הן זים כצאן אחר רועה ועליהן אמר תי: **אל יטעמו מאומה אל ירעו**. ז **אל ישתו**. כמ"ש ביוה"כ כולם **ואדם והבהמה**. כנ"ל: **ויקראו אל ת** ובתחנונים: **וישובו איש מדרכו** זענית אפי' גול כו' ואמרו עבירות **זי יודע כו'**. כמ"ש או ראה או ידע: **נאבד כו'**. כמ"ש (ויקרא כ"ג) **מעשיהם**. שעשו כל התיקונים שק **הרעה כמ"ש בתענית פ"ד: וינחם** ז. ולא עשה וחתם אותו לטובה:

גאד בחוסר מזונות ושאר דברים. לתא כו' ואמרו (ברכות פ"ק) צדיק כי מי שהיה בגלגול ראשון רע וזה שאין השמש זורחת נגדה כי כל ז מהשמש כמ"ש (תהלים קל"ו) ז"פ שהוא צדיק גמור עכשיו: **ויחר** וייהם וע"ז בכי רבי ואמר יש קונה שנה ולא יוכה אלא בעוה"ב וזהו ם אוכלים מפירותיו אלא לאחר זין בקב כו' והכל שקלקלו בגלגול :שאר קב כו': **ב. ויתפלל אל ה'**. **ותי על אדמתי**. למה הרע לי ואם רתי שבזקנותי יום א' לפני מתתי זד כמו שעשית להם אך שנטרפה תי מוטל על אדמה: **ע"כ קדמתי** רוח מלפניך כי חשבתי שבזקנותי **אפיים**. שמארך אף להמתין אולי

ישוב ע"ז בטחתי אבל האו' אחטא ואשוב כו' ובאמת משפטי ה' אמת: **ורב חסד**. שאתה מקבל אפי' יום א' לפני מותו: **ונחם על הרעה**. וע"כ תרחם עלי עכשיו: **ג. ועתה ה' קח נא את נפשי ממני**. אם א"א להציל מרעתי כמ"ש במעש' דר"א בן פדת (בפ"ג דתענית) דא"ל הש"י בני ניחא לך דאחרבינן לעלמא כו' ואמרו בזהר שימו' ר"א כו' ע"ש וגם ר"א שאל שני דחיי נפישא או דחיינא ואם לאו ה' גם רצונו בכך: **כי טוב מותי מחיי**. כמ"ש ושבח אני את המתים שכבר מתו מן החיים אשר הם חיים כו' ולכאורה שכבר מתו וכן אשר הם חיים ייתור דברים אלא שר"ל שטובים מן המתים שכבר מתו ולא נצטרכו לכא בגלגול מאותן שהם חיי' עדנא שבאו בגלגול. ובה מיושב דאמרו בערובין (פ"ק) נמנו וגמרו טוב לאדם שלא נברא כו' עד יפשפש במעשיו דקשה האיך אפ"ל שטוב יותר א"כ למה נברא ועוד שעכשיו שנברא קשה להולמו. ועוד מאי יפשפש כו' הל"ל יעבוד את ד' ויעשה טוב אלא נראה דנחלקו בשוב אל הגלגול שני. שאלו אומרים טוב לו שנברא כי בכל פעם הוא עושה מצות כמ"ש קצת מפרשים. ואלו אומרים טוב לו יותר אם ה' מתקן בגלגול ראשון ולא יצטרך בגלגול שני. וכן נמנו וגמרו כנ"ל וזהו ושבח אני את המתים כו' וקאמרי ועכשיו שנברא ע"כ לתקן מעשיו שמקודם ולא בשביל מצוה לעשות כי טוב לו כו' כנ"ל וע"כ יראה עיקר לתקן במה שפשע מקדם כמ"ש אבוך במאי זהיר טפי כו' והאיך ידע מה שקלקל מקדם יש ע"ז ב' סימנים א' במה שנכשל בה בגלגול הזה הרבה פעמים. וע"ז אמרו יפשפש במעשיו באיזה נכשל ב' באיזה עבירה נפשו חשקה לו מאד לפי שהורגלה מקודם ונעשה טבע ולכך, יש ב"א שחושקין בעבירה אחת יותר וזה בעבירה אחרת וע"ז אמרו יפשפש במעשיו שיפשפש את מעשיו: **ד. ויאמר ה' ההיטב כו'**. וכי הדבר הזה טוב אתה עושה שחרה לך ואתה מקנא בהם כמו למה חרה לך אצל קין: **ה. ויצא יונה מן העיר**. כי ראה שהשם לא שמע תפלתו והשעה דחוקה לו פירש עצמו מן העוה"ז: **וישב מקדם לעיר**. שישב לעסוק בתורה שהיא נבראת קודם עוה"ז כמ"ש ה' קנני כו' קדם מפעליו מאז: **ויעש לו שם סוכה וישב תחתיה בצל**. כמ"ש באספך כו' תחוגו את חג כו' בסוכות כו' ואמרו בפסולות גורן ויקב כו' ואמרו שיהא צלתה מרובה מחמתה. והענין כי כל מעשה עוה"ז ועשרו וטובו הכל מן השמש והוא שאמרו במזלא תליא מלתא כפי אשר השמש עומדת במזלות והוא ידוע להחזוים ולכך כתבה התורה באספך כו' שלא תמשך אחר העוה"ז תעשה סוכה בפסולת גורן ויקב שכל סעודה הוא על הלחם ויין כמ"ש (קהלת י') לשחוק עושים לחם ויין כו' ואמרו שלא תהנה מהן אלא בפסולת ותפרוש מעושר עוה"ז רק תשב בצל שלא תחת השמש ויהי תורתך קבע ומלאכתך ארעי וזהו צלתה מרוב' מחמתה וזהו וישב בצל ולא עסק כלום עד אשר יראה מה יהיה עם מזלו אם ישונה לטובה וצפה תמיד אולי ישונה וחפץ ה' להראותו שאין טובת עוה"ז כלום: **ו. וימן ה' אלהים קיקיון**. כי אותם שמזלם קשה והן דוחקים את השעה וא"א שישנה ה' את המזל כמ"ש שכינה לר"א בן פדת בני ניחא לך דאחרבי לעלמא כו' ונוטל ה' מחלקו בג"ע ונותן לו בעוה"ז כמעשה דר"א בן פדת וכן ברבה בר אבוה שלקח מטרפי דג"ע והענין שכל עושר עוה"ז הוא מטרפי אילנא דג"ע וכמ"ש בזהר וזהו וימן כו' שנתן לו עושר גדול

מעלי ג"ע: ויעל מעל ליונה להיות צל על ראשו. כי השמש מכה אותו שנולד
בחסרון כי כל טוב רוע הכל מהשמש הואיל והכל תחת השמש בין טוב ובין רע
התחיל לגלות כי הכל יאבד כשם שהשמש נותן כך נוטלת ממנו ונותנת לאחר
כמ"ש וזרח השמש ובא השמש שנוטל מזה ונותן לזה וז"א וזרח השמש את מזלו
ואח"כ ובא השמש אל מקומו שואף אל מקום המוכן לאחר ליתן וזרח הוא שם
לכך נתן לו הקיקיון לצל על ראשו להציל אותו מהשמש: להציל לו מרעתו.
להציל אותו מצרותיו ודוחקו: וישמח יונה על הקיקיון שמחה גדולה. ששמח
מאוד שהגיע אל תאותו וזה אמרם (בשבת כ"א) ארבב"ח לדידי חזי קיקיון דיונה
כו' עד בריחי דמערבא. ונ"ל שזה כוונתו שהוא ראה עושר גדול וליצול ליבא דמי
לאילן סרק שאין עושה פירות כלל. ומדפסקי רבי' בין בצעי המים בבני אדם
שאינם מהוגנים כמ"ש ביחזקאל (ל"ד) ומשקע מים תשתו ואת הנותרים
ברגליכם תרפשו. ועל פום חנותא מדלן יתה כמ"ש החנות פתוחה וכל הרוצה
כו'. ומפרצדוהי עברה משחא של פעמים מוכן העושר לזרעם שיטיבו בה כמ"ש
(פסחים דף מ"ט) זמנין דנפיק ברא מעלי מיני' ואכיל לי' ומקיים בו מה שנאמר
(איוב כ"ז) יכין וצדיק ילבש זרע מעליא. ובענפוהי נייחין שהם מחזיקין ידי ת"ח
כמ"ש בב"ב כל בריחי הן הת"ח כמ"ש בר"ה מאן קצירי מריע ת"ח דמערבא כי
עתירי בכל אמרו יורדי כו' כמ"ש בב"ב ע"ש. ז): וימן האלהים תולעת בעלות
השחר למחרת. כמ"ש כי בכל עלות השחר עומדת קליפה א' שרוצה ליטול את
כל השפע ונקרא תולע והוא נגד שם ראשון של מ"ב שהוא בבוקר מדרש של
אברהם כידוע ל"ח. וע"ז באה עולת תמיד עולת נגד תולע וזה אמרו ותך את
הקיקיון וייבש. שנטל עשרו להודיע כי טובת עוה"ז אין. ח) ויהי כזרוח השמש.
אחר שהוסר ממנו זרחה עליו השמש כמקודם בחסרונו וימן אלהים רוח קדים.
מהשמש והוא אותו רוח שהי' עליו. חרשית כמ"ש נאלמתי דומיה החשתי מטוב
כו' כ"פ מתורה ועשרו לא עמדה לו ונשאר קרח מכאן וקרח מכאן: ותך השמש
על ראש יונה ויתעלף. שהכה אותו רוע מזלו מאוד כמ"ש שחורה אני ונאווה כו'
אע"פ שאני שחורה ברוע מזלו מ"מ אני נאווה במעשי כו' אל תראוני שאני
שחרחורת ששופתני השמש כנ"ל. בני אמי הוא הגוף הראשון ששניהם מאם א'
מן האדמה. נחרו בי היא יבשם אותו שמוני כו' שפנה אל העוה"ז לטרוח בעד
העולם שאינו שלו כמ"ש פן ישבעו זרים כוחרך. כרמי שלי כו' עולם שלי עוה"ב
לא נטרתי לכך אני שחורה עכשיו: וישאל את נפשו למות ויאמר טוב מותי
מחיי. כנ"ל כמ"ש כיון שמריעין לא במהרה כו': ט. ויאמר אלהים אל יונה
ההיטב חרה לך אל הקיקיון. על ממון של הבל: ויאמר היטב חרה לי עד מות.
כמ"ש (יומא דף ע"א) ושנות חיים כו' אלו שנותיו של אדם שמתהפכין לו מרעה
לטובה ועכשיו שניטל ממנו נפרד ממנו החיים: י. ויאמר ה' אתה חסת על
הקיקיון אשר לא עמלת בו ולא גדלתו. שלא עסקת במ"מ ולא ביגיע כפיך וגם
לא הי' אתך זמן רב שתשמור אותו: שבין לילה היה ובין לילה אבד. שהעושר
אינו לאדם אלא בעוה"ז שדומה ללילה: יא. ואני לא אחוס על נינוה העיר
הגדולה. על העוה"ז ובפרט על המאמינים בי ולכך נקראת העולם עיר הגדולה
ע"ש הגדולה בעוה"ז: אשר יש בה הרבה משתים עשרה רבוא אדם. כי

הת"ח נקרא אדם כנ"ל וכתיב האלף
ל"ה) שמן אלף שהוא כולם לה' שהו
זהו מדבריו המגע לדברינו א"כ מס'
מס' רבוא הוא ולכך אמר ית' אשר י
אמר שמואל מלכותא דקטיל א' מע
שלמה ומאתים לנוטרים את פריו ל
מלבר כמו (ויקרא כ"ב) ואיש כי י
לשמאלו. ששתי כליות יועצות כ
הצדיק עובד ה' בשתייהן כמ"ש בכך
ימינו לשמאלו: ובהמה רבה. שאר

ברוך רחמנא ז

הת"ח נקרא אדם כנ"ל וכתיב האלף לך שלמה וכו' ופי' מהרש"א (בשבועות דף ל"ה) שמן אלף שהוא כולם לה' שהכל לו מאתים לנוטרים את פריו שהם הת"ח זהו מדבריו המגע לדברינו א"כ מס' רבוא הן י"ב רבוא. רק שיש פירוט יותר מס' רבוא הוא ולכך אמר ית' אשר יש בה הרבה כו' אע"פ שהגמרא קאמר (שם) אמר שמואל מלכותא דקטיל א' משיחא בעלמא לא מיענשא שנאמר האלף לך שלמה ומאתים לנוטרים את פריו למלכותא דארעא חשב מלגאו ופשטי' דקרא מלבר כמו (ויקרא כ"ב) ואיש כי יאכל קדש בשגגה: **אשר לא ידע בין ימינו לשמאלו.** ששתי כליות יועצות כו' א' לטובה כו' שנאמר לב חכם כו' אבל הצדיק עובד ה' בשתייהן כמ"ש בכל לבבך בשני יצריך כו' ולא ידע ההפרש בין ימינו לשמאלו: **ובהמה רבה.** שאר ב"א כמ"ש אדם ובהמה תושיע ה':

בריך רחמנא דסייען מרישא ועד כאן

ראשו. כי השמש מכה אותו שנולד והכל תחת השמש בין טוב ובין רע נותן כך נוטלת ממנו ונותנת לאחר נותן לזה וז"א זורח השמש את מזלו 'ם המוכן לאחר ליתן זורח הוא שם אותו מהשמש: **להציל לו מרעתו.** **צל הקיקיון שמחה גדולה.** ששמח 'א) ארבב"ח לדידי חזי קיקיון דיונה א ראה עושר גדול וליצלוליבא דמי זקי רב' בין בצעי המים בבני אדם משקע מים תשתו ואת הנותרים 'ז כמ"ש החנות פתוחה וכל הרוצה 'ן העושר לזרעם שיטיבו בה כמ"ש 'י' ואכיל לי' ומקיים בו מה שנאמר נפוהי ניחין שהם מחזיקין ידי ת"ח 'מאן קצירי מריע ת"ח דמערבא כי 'ז): **וימן האלהים תולעת בעלות** עומדת קליפה א' שרוצה ליטול את ' של מ"ב שהוא בבוקר מדרש של גולת נגד תולע וזה אמרו ותך את ' עוה"ז אין. ח) ויהי כזרוח השמש. 'ם בחסרונו וימן אלהים רוח קדים. מ"ש נאלמתי דומיה החשתי מטוב רח מכאן וקרח מכאן: **ותך השמש** ' מאוד כמ"ש שחורה אני ונאווה כו' אוה במעשי כו' אל תראוני שאני 'וא הגוף הראשון ששניהם מאם א' כו' שפנה אל העוה"ז לטרוח בעד 'ך. כרמי שלי כו' עולם שלי עוה"ב **נת נפשו למות ויאמר טוב מותי** ' כו': ט. **ויאמר אלהים אל יונה** 'ל: **ויאמר היטב חרה לי עד מות.** 'תיו של אדם שמתהפכין לו מרעה ים: י. **ויאמר ה' אתה חסת על** א עסקת במ"מ ולא ביגיע כפיך וגם 'ה היה ובין לילה אבד. שהעושר 'ואני לא אחוס על נינוה העיר 'ולכך נקראת העולם עיר הגדולה **משתים עשרה רבוא אדם.** כי